

25.69x36.36	31	עמוד 22	הארץ - THE MARKER	17/07/2011	28065226-1
חנוך ברקת בעלים של ליליון - 26970					

התרומות והתקציבים הצטמקו - והאתגרים רק גדלים. איך יכול בישראל לפרוץ קדימה?

אורן מג'ר 22

ישראל 2021 איך מביאים נסך למגזר החרדי

22

ישראל 2021 < המגזר החברתי לוקח אחריות על עתידו

משתתפי הפאנל. מימין: אבנר סטמק, ניסן לימור, ג'קי גורן, חנוך ברקת, יורם גבאי וענבר הורביץ

תצלום: עופר וקנין

איך מביאים נסך חדש למגזר החברתי?

יזמות עסקית חברתית, ניהול אפקטיבי והגברת האמון בין עמותות למגזר העסקי ולממשלה עמדו בלב השיח שהתנהל בכנס השנתי של אנשי המגזר השלישי. מהממשלה הם מבקשים לאו דווקא עוד כסף, אלא בעיקר הסרה של החסמים המונעים מהם לפרוץ קדימה • **עמודים 22-26**

האתגרים של המגזר החברתי

- 1** כרסום במשאבי המגזר: צמצום בתקציבי המדינה, קיטון משמעותי בתרומות, גידול בהוצאות על רקע התייקרויות במשק וגידול בביקוש לשירותי המגזר
- 2** הפגת החשדנות מצד הציבור, השלטון והמגזר העסקי
- 3** חסמים ביורוקרטיים ומדיניות מיסוי ארכאית פוגעים ביכולת הצמיחה והתחרות מול הסקטור העסקי
- 4** היעדרו של שוק הון חברתי משוכלל, ומוסדות ומוצרים פיננסיים המקשים על התפתחות המגזר

מאת אורן מג'ר

«**רבים בישראל נעזרו או נפגשו בשלב כל-שהו בחייהם במגזר המלכ"ריים (מוסדות ללא כוונת רווח), שעם המוכרים שבהם נמנים ארגונים כמו יד שרה, עליים או האגודה למען החייל. יותר מ-30 אלף ארגונים חברתיים ועמותות קיימות ביישראל ב-2011, אשר מתמודדים עם בעיות חברתיות כמו אבטלה, תעסוקה או שיפור מערכות החינוך. לפני כחמש שנים, במלחמת לבנון השנייה, היו אלה ארגוני החברה האזרחית שמנעו את קריסת העורף והם, ולא משרדי הממשלה, היו הגורם הדומיננטי ביותר שפי על בשטח, בעיקר בשבועות הראשונים. מדובר במגזר ענק שאחראי ל-6% מהתמ"ג במשק, מספק 353 אלף משרות (13% מכלל משרות השכיר במ"שק) ונהנה מהכנסות של 104 מיליארד שקל ב-2010 - גידול של 5.4% לעומת 2009. למרות מרכזיותו בכלכלה ובחברה הישראלית, מגזר**

"נסך חדש - עצמאות כלכלית למגזר השלישי"

מנחה הפאנל גיא רחליק, המייסד והעורך הראשי של TheMarker
אבנר סטמק מנהל תחום אסטרטגיה, פיתוח עסקי וגיס לקוחות במיטב בית השקעות
ד"ר ניסן לימור עמית מחקר בכיר ויו"ר מרום המגזר השלישי של מכון ון ליר בירושלים
ג'קי גורן מנכ"לית קרן IVN
חנוך ברקת מייסד קרן דואליס
יורם גבאי יו"ר דיקטוריון פעילים שוקי הון
ענבר הורביץ מנכ"ל הקרן הקהילתית טירת הכרמל

זה מתקשה להגיע לעצמאות כלכלית: עיקר ההכנסות מתבססות על תשלומי העברה מהממשלה (כ-53%) ועל תרומות (כ-15.5%), בעוד שהכנסות ממכירת שירותים מהוות פחות משליש מהכנסותיו, והכנסות מריבית ור"כוש כמעט שאינן קיימות. הממשלה, הלכוח העיקרי של המגזר, מקצצת בעקביות במחיר שהיא מוכנה לשלם עבור השירותים שהיא קונה ממנו. במקביל, גם התור"מים, בעיקר היהודים שמעבר לים, מאותתים כי ישמחו להעביר חלק מהנטל לעמיתיהם הישראלים, שמצדם לא ממזריים לשלוח את פנקס הצ'קים. על רקע נתונים אלה, לפני כשבועיים נערך בשכ"ר נת התקווה בתל אביב הכנס השנתי של החברה האזרחית: "נסך חדש - עצמאות כלכלית למגזר השלישי". הכנס נערך ביוזמת ארגון מנהיגות אזרחית, ארגון הגג של ארגוני המגזר השלישי ובשיתוף BDO זיו האפט - והוקדש לא רק להצגת הקשיים הכלכליים אלא גם להצגת דרכי פעולה שיאפשרו לעמותות לצאת לעצ"מאות כלכלית.

הפרטה, התייעלות או התנערות?

יורם גבאי: "המיקום היחסי של ישראל בהוצאות רווחה כשיעור מהתוצר הוא בין הנמוכים בעולם המפותח"

ל-20%, והמעמד הבינוני כבר נדרש מרי פעם לסיוע של המגזר החברתי. "חלק גדול מגלגול הוצאות נעשה באמצעות הפ"רטה, זוהו דווקא 'מעשיר' את המגזר השלישי. המדינה לא רוצה לספק בעצמה שירותים כמו אחיות בבתי ספר או בתי חולים סיעודיים, אז היא מגלגלת למלכ"רים או למגזר העסקי מטלות רבות. פעמים רבות היא עושה זאת בתת-תמחור - וכך יוצרת עומס על המלכ"רים, אבל גם מגדילה את המקורות שהם מקבלים מהממשלה. "לכן, תפקיד המגזר השלישי נעשה כה קרי"טי: מצד אחד הוא נדרש לספק הרבה שירותים, מק"בל הרבה כסף מהמדינה אבל התקצוב שלו נעשה בתת-תמחור - כלומר, תעריפי הממשלה עבור השירות"תים אותם היא רוכשת ממגזר זה אינם מכסים את העלות בפועל. זו הדילמה המקרר-כלכלית שאנו נמצאים בה, וזה גם מסביד למה המגזר השלישי צריך להיות יעיל מאוד ולקבל סיוע פילנתרופי כדי לעשות את התפקיד שלו. חשוב להבין כי המודל הזה של גלגול הוצאות

ל-20%, והמעמד הבינוני כבר נדרש מרי פעם לסיוע של המגזר החברתי. "חלק גדול מגלגול הוצאות נעשה באמצעות הפ"רטה, זוהו דווקא 'מעשיר' את המגזר השלישי. המדינה לא רוצה לספק בעצמה שירותים כמו אחיות בבתי ספר או בתי חולים סיעודיים, אז היא מגלגלת למלכ"רים או למגזר העסקי מטלות רבות. פעמים רבות היא עושה זאת בתת-תמחור - וכך יוצרת עומס על המלכ"רים, אבל גם מגדילה את המקורות שהם מקבלים מהממשלה. "לכן, תפקיד המגזר השלישי נעשה כה קרי"טי: מצד אחד הוא נדרש לספק הרבה שירותים, מק"בל הרבה כסף מהמדינה אבל התקצוב שלו נעשה בתת-תמחור - כלומר, תעריפי הממשלה עבור השירות"תים אותם היא רוכשת ממגזר זה אינם מכסים את העלות בפועל. זו הדילמה המקרר-כלכלית שאנו נמצאים בה, וזה גם מסביד למה המגזר השלישי צריך להיות יעיל מאוד ולקבל סיוע פילנתרופי כדי לעשות את התפקיד שלו. חשוב להבין כי המודל הזה של גלגול הוצאות

ניסן לימור: "המתשלה מצפה שאת הנסך החסר ישלימו מהפילותורופיה, אך זה לא קורה. הארגונים מתחרים על מרכזי המתשלה ונותנים מחירי הפסד. מי שסובל הם הארגונים הקטנים"

צאה מכך, בתוך כ-15 שנים ההוצאות השנתיות של הצי"בור עלו למשל בכריאות מכ-33% ל-43%, ובהוצאה על חינוך מ-20% ל-25%. המשמעות היא שהאזרח נאלץ לש"לם יותר עבור שירותים אלה מכיסו הפרטי. העומס הוטל על הציבור, ולכן גם באותה רמת שכר יש לנו הרבה יותר הוצאות. זה גילגל עומס אל המגזר החברתי, ואם לפני 20 שנה 14% מהמשפחות היו עניות, כיום שיעורן גדל

«**בשנים האחרונות הממשלה מקטי"נה דרמטית את ההוצאה הממשלתית כשיעור מהתוצר, ויש לכך השלכות דרמטיות על התקציבים החברתיים. השאלה היא האם אנחנו רואים תהליכי הפרטה, התייעלות או התנערות מתחומים חשובים?"** יורם גבאי: "הדרך ליציבות כלכלית מתנהלת באופן שונה במדינות שונות. מדינות יציבות כמו דנמרק, שוודיה, אוסטרליה, פינלנד, קנדה וישראל עברו את המשבר הפיננסי מצוין והגיעו ליצי"בות. במקרה של ישראל זה לווה בצמצום בהוצאות. ב-2003-2010 הורידה הממשלה את משקל ההוצאות בתוצר מ-50% ל-43% - 7% מהתוצר, שמסתכמים בכ-50 מיליארד שקל. המדינה הפחיתה את ההוצאות בעיקר בתחומי הבריאות, החינוך והרווחה. לכן, המי"קום היחסי של הוצאות הממשלה על רווחה מהתוצר הוא בין הנמוכים בעולם המפותח. "המדינה גילגלה את הוצאות הממשלה לציבור. כתו"

איך לתקן את הקפיטליזם?

אבנר סטפק: "אני מעדיף שמשרד רואי חשבון ייקח עוד עמותה פרו בונה מאשר שיבוא לצבוע בתים של קשישים"

פרו בונה כחשבוונאות מאשר שיבוא לצבוע בתים של קשישים. הביקורת שלי על המגזר העסקי היא שאנו מחפשים תירוצים לא לרשום צ'קים, אז שולחים עוברים באוטובוסים לצבוע בתים או תורמים לקמפיין, כמו שראינו במלחמת לבנון השנייה שילוט חוצות שבו אנחנו מחבקים את תושבי הצפון. זו לא תרומה. בשורה התחתונה צריך כסף והתנרבות אפקטיבית: תשבו בוועד דים מנהלים ותעזרו לעמותות לגייס עוד כסף.

הייתי רוצה גם שארגונים לא יתרמו רק לפתיחת כיתות, אלא גם לניהול הפרויקט. בנוסף, הגישה של המגזר העסקי כלפי המגזר השלישי היא פטרונית מדי, ויש יותר מדי הערכות ניהוליות בשאלה לאן הולך הכסף. אחת הבעיות העיקריות היא שתורמים מהמגזר העסקי מגזימים במעורבות, ורוצים לדעת לאן הולך כל שקל. מי שקונה מוצר צריכה לא אומר לתנוכה שהוא רוצה שהרווחים ילכו לפרסום או לפיתוח מוצר חדש. לא צריך להעמיק יותר מדי את המעורבות, ובטח לא בדברים אינפנטיליים שלא נותנים כלום. גם עובדים שהוציאו 100 במתמטיקה לא צריכים ללמד ילדים משה כונת התקווה - כי הם לא יודעים ללמד.

ג'קי גורן: "עסקים צריכים למקד את הפעילות החברתית בליבת העסקים שלהם. למשל, בוק יכול לתת הלוואה לעסק חברתי כדי שיוכל לתמן את עצמו או כדי שחברת תרופות תפתח תרופות לקומץ אושים שלא משתלם לפתח להם תרופות"

«לפני כחצי שנה פורסם מאמר של פרופ' מייקל פורטר מהרווארד תחת השם 'איך לתקן את הקפיטליזם'. לפי המאמר, תאגידים מסתכלים על הפעילות הפילנתרופית שלהם בשוליים, ומפספסים את כל המנוף והכוח והשליטה העצומה שיש לסקטור העסקי בחיינו. הוא אומר: 'בוא נעביר את כל התפישה החברתית לתוך ליבת התהליכים העסקיים שלנו. זה דבר מושך מאוד, מרתק ומנוף. אבל האם לדעתכם זה דבר מציאותי?'

אבנר סטפק: "כיוון להיות שזה מציאותי, והעובדה שעסק צריך להתנהל על בסיס ערכים ואחריות תאגידית זה ברור. המגזר העסקי והתורמים הפרטיים צריכים לתת משהו פשוט הרבה לפני התנרבות עובדים, וזה צ'קים.

מהם החסמים ואיפה הפוטנציאל?

אבנר סטפק: "הממשלה נהפכה לגוף שמסרטן את המגזר השלישי; עמותות לא יודעות מתי יגיע הכסף"

ולחיים מסגרת שתקים קרנות השקעה חברתית. זה באחריות ראש הממשלה ומטה, שכן זה לא שייך רק למשרד אחד מאחר שמשולב בזה מיסוי ורגולציה. כשיחליטו לעשות זאת יביאו שינוי שיאפשר למגזר השלישי וגם למגזר עסקי לעשות צעדים משמעותיים בומן קצר ובמעט כסף.

ממשלתיים. אנחנו מוצפים מצדן של עמותות ב"ר עיונות מצוינים, שיכולים להפריח את המשק לצד פתרון בעיות נקודתיות. החסמים הם להכיר שקיים מגזר כזה: אנשים רוצים לקדם מטרה חברתית ולייצר הכנסות עצמיות, והרגולציה צריכה לאפשר לעמותות להקים חברות בנות, להכניס משקיעים, לחלק דיווידנדים ולא למסות ב-25% מס, ולאפשר לאגוד הון.

די הממשלה, אולי ישחררו להם את הכסף. בתיווך הגופים היותר חזקים בקרב העמותות צריכים לקחת הלוואות, לגשר על כורח. הממשלה לא צריכה לתת הטבות כי המגזר שלישי יודע לעשות את העבודה לא רע. בעיקר הממשלה צריכה לא להפריע. היא צריכה לתת ודאות פיננסית לעמותות.

«מהם החסמים העיקריים בפני המגזר החברתי, ואיפה הפוטנציאל?»

אבנר סטפק: "יש בון טון לתקוף את הממשלה על חסמים בהקשר של מיסוי, הטבות מס לתורמים. לדעתי קצת מגזימים: לא זו הבעיה. מהתאגידים הגדולים ועד החברות שאנשי עסקים שולטים בהן, בודדים ממצים את התרומה עד מגבלות המס. מי שרוצה לתרום מצליח, ולא נתקלתי במישהו שממש רוצה לתרום ולא מצליח.

אפשר לשכנע את הממשלה להקים קרן יזומה כמו שהממשלה הקימה בתחום הון הסיכון, לתחום ההון סיכון החברתי?

יורם גבאי: "יש דילמה שראשי מנהיגות אזרחית, ארגון הגג של המגזר השלישי, אחראים לתיקונה, והיא שמירת האמון בין הסקטורים אינה גרולה. כמו שאנשי מסים חשדנים כלפי מלכ"רים וכמו שהסקטור העסקי חשדן ורוצה להתערב בכל דבר בעמותות, המפגש בין שלושת הגורמים באופן שוטף הוא תנאי לתחילת מציאת פתרונות. לאחר שישתכנעו שהפעילות היא מקצועית, יהיה קל יותר לוותר על מס מעסיקים, וגם הסקטור העסקי ישתכנע שהניהול טוב ולא ירצה להתערב בניהול העמותות. בנוסף, צריך לנצל את יתרונות הגודל. המל"כרים צריכים להתאחד."

חנוך ברקת: "לפני 15 שנים ישראל הסתכלה על עולם ההייטק והקימה את תוכנית 'זומה', לקחה את היזמות שיש בישראל וטיפחה אותה. צריך להעתיק את המודל הזה מעולם ההייטק לעולם החברתי. המדינה צריכה להעתיק את המודל הזה

ניסן לימור: "המגזר העסקי נהנה מאשראי של יותר מ-700 מיליארד שקל. האשראי הפרטי למשקי בית הוא בערך 340 מיליארד שקל, ואילו האשראי של המגזר השלישי שואף לאפס, כי מי ייתן אשראי למגזר שהחוזים שלו עם הממשלה הם לשנה? מאחר שגם התשתית הפיננסית נשחקה בשנים האחרונות, יש לנו מגזר שתלוי ב-80% מכספי מדינה לעומת 30-40% במדינות המערב.

"אפשר לשחרר הרבה כסף למגזר השלישי באמצעות צעדים פשוטים. האחד הוא חוזים ארוכי טווח לחמש עד עשר שנים מול העמותות. כגור פים מוסדיים נדע לממן אותם, כשעומד מולנו חוזה ארוך טווח. בנוסף, יש אפשרות של ערבות ממשלתית לפרויקטים של תשתית. זה אמנם לא רלוונטי להרבה עמותות, אבל עמותות שרוצות למשל לפתח את המגזר הערבי או להשקיע בנידל"ן ובכבישים - אם הממשלה תיתן ערבות לפרויקטים בלי להכניס יד לכיס בפועל, זה יאפשר להשיג מימון מבתי השקעות ומבנקים בהיקפים אדירים שיאפשר את הפיתוח, כמו כביש או 1,000 מיטות בבתי חולים.

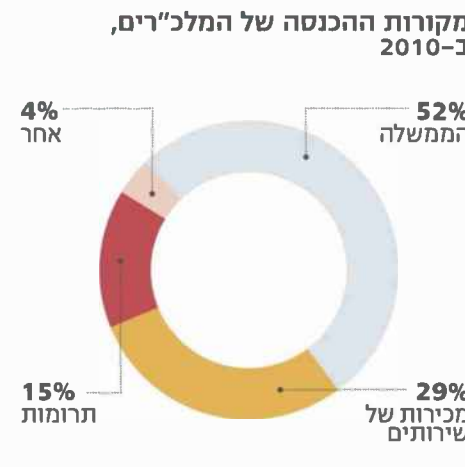
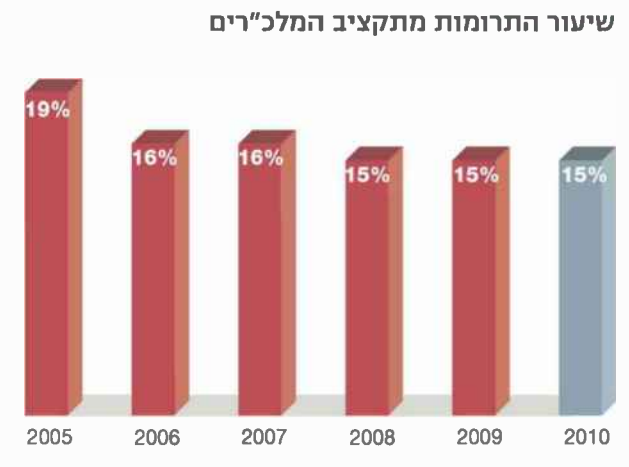
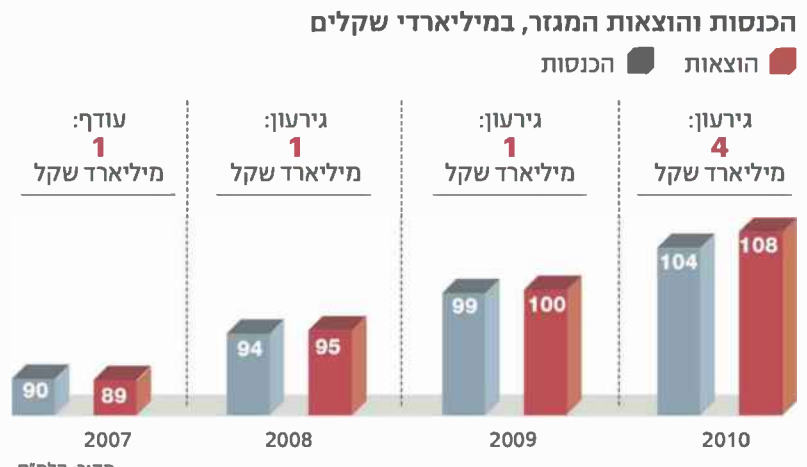
ניסן לימור: "המגזר העסקי והנה מאשראי של יותר מ-700 מיליארד שקל. האשראי הפרטי למשקי בית הוא בערך 340 מיליארד שקל, ואילו האשראי של המגזר השלישי שואף לאפס, כי מי ייתן אשראי למגזר שהחוזים שלו עם הממשלה הם לשנה?"

"בעיה קשה נוספת היא מס השכר שהעמותות משלמות, שהוא מס הווי שאין לו מקום. בנוסף, עמותות משלמות מס על דיווידנד מחברה בת, לעומת עסקים שלא משלמים. אני רוצה להפנות את תשומת הלב לבית הדין הפרדלי העליון באוסטרליה, שב-2008 פסק בהרכב מלא שמיסוי על כל הכנסה, לא חשוב מה מקורה, ייבחן לא לפי הדרך שבה היא נוצרה - מעסק או לא מעסק - אלא אם זה הולך למטרה חברתית ואז אין עליה מס. זה לא המצב בישראל."

ג'קי גורן: "ב-IVN אנחנו מסייעים לעמותות לפתח הכנסות עצמיות, להגדיל את העוגה ולצמצם את התלות שלהם בפילנתרופיה ובתקציבים

ענבר הורביץ: "ללא ספק, חובת ההוכחה היא על המגזר השלישי. מבחינת הפוטנציאל אני רואה חרשנות ויצירתיות שקיימים במגזר השלישי כמו בעולם ההייטק. צריך להדביק את השיח הזה לשיח המסורתי תוך רכישת אמון והבנה שלכל אחד מהסקטורים יש תפקיד בעולם הזה, ולשים את החשדנות בצד."

הכלכלה של העמותות והארגונים החברתיים

יש חיה כזאת, "עסקים חברתיים"?

חנוך ברקת: "בעוד עשר או 20 שנה לא ישאלו מה זה עסק חברתי - כפי שכיום לא שואלים מה זה הייטק או הון סיכון"

ענבר הורביץ: "לאחר משא ומתן שנמשך כשנה והתלהבות של מערכת הנוקאות מהחזון שלנו, קיבלנו תשובה שלא ניתן לתת לנו אשראי כי אנו עמותה. לעמותות אין 20% הון עצמי"

כמיליון שקל בשנה, לתקופה של 20 שנה. זה נראה לנו פוטנציאל אדיר שאי אפשר לתת לו לחמוק. נתקלנו בהרבה מאוד חסמים מול מערכת הבנקאות, שכיום לא יודעת לתת אשראי לעמותות. לאחר משא ומתן שנמשך כמעט שנה והתלהבות של מערכת הבנקאות מהחזון שלנו, קיבלנו תשובה שלא ניתן לתת לנו אשראי כי אנו עמותה.

צריך להמציא את הגלגל ויש עסקים קטנים שאפשר לבנות סביבם פעילות עסקית חברתית. האם אנחנו הזרם המרכזי או נישא? אנו מאמינים שבעוד 10 או 20 שנה לא ישאלו מה זה עסק חברתי, כפי שכיום לא שואלים מה זה הייטק או הון סיכון.

ענבר הורביץ: "קרן קהילתית טירת הכרמל מתבססת על יוזמה מקומית של אנשי עסקים מקומיים ומחלקת הרווחה ביישוב. ב-2009 לקחנו יוזמה לייצר כסף חדש. הנענו מהלך מורכב של מיום לייצור אנרגיה סולארית שפועל כעסק חב-רתי, כמו כל יום פרטי אחד. השוק הסולארי הוא שוק כלכלי מאוד ויוזמים פרטיים זיהו זאת ופרו עליהם בו. יצאנו לדרך חמושים בתוכנית עסקית מפורטת, ורצינו להבטיח שכל הרווחים מיצירת חשמל יחזרו לקהילה. יצרנו שיתוף פעולה עם הרשות המקומית והובלנו מהלך להקמת פאנלים על גגות ציבור.

"מדובר בפרויקט בהיקף השקעה 15 מיליון שקל על גגות מבני ציבור, עם פוטנציאל רווח של

"כפאנל יושבים ענבר הורביץ מקרן קהילתית טירת הכרמל וחנוך ברקת מדואלים, שאומרים שעסקים יכולים להיות פילנתרופיים ופילנתרופיה יכולה להיות עסקית לחלוטין. זה אמיתי?"

חנוך ברקת: "זה אמיתי. עסקים חברתיים ברואלים הם התשובה למפגש בין העולם העסקי לחברתי. זו לא תיאוריה, המודלים מתרחשים ברוב המדינות המפותחות. זו מציאות. יש בישראל עשרות ומאות עסקים חברתיים שחיים מפעילות עסקית.

"אני מאמין שנראה יותר ויותר פעילות כזו שמגדילה את העוגה: עסק שמחזיק את עצמו לא צריך לגייס תרומה כל שנה מחדש. אבי העולם של עסקים חברתיים, מוחמד ינוס, אמר זאת בצורה מדויקת: 'דולר שנתרם לפרויקט חברתי חי פעם אחת, דולר שמושקע בעסק חברתי חי לנצח'. אנחנו מסתכלים במיוחד על תעסוקה לאוכלוסיות חלשות, ששם האפשרויות הן רבות ומגוונות, ולא

למה העשירים לא תורמים?

אבנר סטפק: "השיעור מהרווח שהחברות הציבוריות והפרטיות תורמות - מגוחך"

ניסן לימור: "לאזרחים אין כיום תמריצים לתרום כי המדינה לא מעודדת התנדבות או פילנתרופיה. בתקופת המנדט היתה תרומה עצומה בכסף ובהתנדבות. בשנות ה-50 המדינה ריכזה הכל דרכה, ומאז זה לא עובד"

לתודעה את התחושה שאי אפשר להמשיך לתת לפערים החברתיים להתרחב, להרוויח ולמשוך דיווידנדים בלי לעשות כלום. לצערי, אני לא מאוד אופטימי. ג'קי גורן: "הדרך שבה לימדו אנשי עסקים להתייחס לעולם העסקי ולעולם הפילנתרופי יצרה אכזבה ביניהם: עסקים עושים בדרך מסוימת במטרה להשיא רווח לבעלי המניות, ופילנתרופיה זה משהו שאתה עושה כשאתה בנפסיה או בשוליים של הפעילות העסקית.

"מבחינה פיננסית, בעסקים אתה משקיע במכשירים פיננסיים שמייצרים תשואות שונות עם סיכון גבוה או סיכון נמוך ותשואה נמוכה חזרה לגיטימי. לעיר מת זאת, התפישה בפילנתרופיה היא שמדובר ב-100% הפסד, אולי למעט זיכוי מס. לכן, מעט כספים הולכים למטרה זו מסך כל הכספים. אני מקווה שבעתיד אפשר יהיה לרבר על החזר השקעה של 50%, עם החזר חברתי של 100% שהוא בר מדידה ובר השוואה."

חנוך ברקת: "ההסתכלות על מספרים לא נראית מעודדת, אבל כשמסתכלים על הכיוון אל אופטימי. מי אנתנו בתהליך, ואין ספק שהיחידה בתמיכה של יהדות ארה"ב פותחת פתח לתהליך חברתי וחיוני. פילנתרופיה היא מושג חדש, שמוכר לי את הדרך שעבר שוק ההון סיכון. כשהתחלנו בשנות ה-90 אף אחד לא ידע מה זה הון סיכון. כיום זה מובן ומקובל. הציבור התחבר אליו.

לאנשי עסקים בישראל, אבל אני מודה שאני קצת פסימי לגבי ההיקפים. על אף שהמגמה חיובית ויש יותר אנשי עסקים שתורמים יותר כסף, זה עדיין קומץ שולי.

"השיעור מהרווח שהחברות הציבוריות והפרטיות תורמות הוא מגוחך. קשה לי לסנגר בהקשר הזה. אחד ההסברים הוא תרבותי - אחרי עשרות שנים שהתרגלנו כמדינה וחברה לשנודד מיהדות התפוצות ובעיקר ארה"ב וקנדה, צריך לעבוד דוד עד שיפנימו שאנחנו כבר לא צדיקים להיות תלויים ביהדות ארה"ב אלא לתרום לעצמנו. כרגע החסם העיקרי הוא מנטליות. ררוש חוש אחריות חברתית מפותח יותר.

"אולי מהפכת הפייסבוק למיניהן שראינו בחדר שים האחרונים והמאבק כל פעם על מוצר אחר יכניס

"היקף תיק הנכסים הפיננסיים של הציבור כיום הוא 2.5 טריליון שקל, בעוד שלפני עשר שנים הוא היה 1.5 טריליון שקל ולפני 15 שנה - חצי טריליון שקל. אנחנו רואים תופעה של התפרצות העושר, פלוטוקרטיה (משטר שבו השלטון נתון בידי העשירים ביותר), פלוטונומיה (התעשרות העשירים והישארותם דומיננטיים בכבלה), ורואים שאין שום קשר בין הצטברות עושר עצומה בידיים של חלק מהאוכלוסייה - גם בראייה מקרו כלכלית - לבין היקף הפילנתרופיה. איך מסבירים זאת?"

אבנר סטפק: "האמת שאין לי הסבר. אני מתבייש בתור נציג המגוד העסקי או הפילנתרופיה הפרטית בישראל. מדברים על העברת המקל מיהדות ארה"ב

התורמים הגדולים ביחס להון במיליוני דולרים

תורמה שנתית משוערת	אבי נאור	יהודית יובל-רקנאטי	מוטי זיסר	דויד גילה
10-6	3	1.5	5	
היקף ההון	250-200	150-120	80-50	270-220
שיעור התרומה מההון	4%	2%	1.9%	1.8%

התורמים הגדולים במיליוני דולרים

תורמה שנתית משוערת	שרי אריסון	משפחת עובר	משפחת רבפורט	לב לבייב
10	25	10	10	
היקף ההון	4,500-4,700	4,800-5,300	1,200-1,300	900-1,000
שיעור התרומה מההון	0.5%	0.2%	0.8%	1.0%

חנוך ברקת: "הירידה בתמיכה של יהדות ארה"ב פותחת פתח לתהליך חברתי וחיוני. פילנתרופיה היא מושג חדש, שמזכיר את הדרך שעבר שוק ההון סיכון. בשנות ה-90 לא ידעו מה זה. כיום זה מובן ומקובל"

"עברנו שינויים דרמטיים בצד החינוכי. החינוך לא מתחיל דווקא בדאשי הפירמידה העסקית, אלא דווקא לאורך ולרוחב. לא קבוצה של אנשי עסקים שתורמים יותר אלא בדרך של צמיחה מלמטה שתעלה מהשטח. חינוך לפילנתרופיה יתחיל מלמטה ויגבר ואז נראה זאת גם במספרים. אם נשקיע לא רק בהסרת חסמים אלא בחינוך לעידוד הפילנתרופיה נראה שינוי, גם אם זה ייקח שנים."

יורם גבאי: "יש תפנית אחת בנכונות לתרומה, לאו דווקא בשלב הפנסיוני: אצלנו בחברה פעילים שיעור ההתנדבות הפיזי לעמותות 'שיעור אחר' ועמור תת 'אתגרים' הוא עצום. ברגע שמדברים על כסף זה הרבה יותר מורכב. הנטייה לתרום היא נמוכה, ואחת המגבלות של תרומות פרטיות היא שהשכירים לא מגישים דוחות ואין כרגע מכניזם להכרה בהוצאה שהיא אפקטיבית. רוב האוכלוסייה לא מגישה דוחות, והקלה בהליך הזה דרך המעביד יכולה להגביר את התרומות של המעמד הבינוני והמבוסס."

ניסן לימור: "זה נכון שהעניין הטכני חשוב ביותר, אבל הייתי רוצה לראות את הצמיחה מלי-מטה. אין כיום שום תמריץ לתרום מצד האזרחים כי המדינה לא מעודדת התנדבות או פילנתרופיה. בתקופת המנדט היתה תרומה עצומה בכסף ובהתנדבות. בשנות ה-50 המדינה ריכזה הכל דרכה, ומאז זה לא עובד."